

آیسین جیورو - پویی، ترجمه محمدجواد امیدوارنیا. تهران: انتشارات میلاد نور، چاپ اول، شمارگان: ۳۳۰۰ جلد، ۱۳۸۳، ۴۸۸ صفحه.

«انسان» اولین واژه‌ای بود که در اولین کتاب درسی در مدرسه آموختم، اما پیشتر هیچ‌گاه معنای آن را دریافته بودم، تنها امروز است که بر اثر سیاست دولت و کشورم در زمینه اصلاح مجرمین، به عظمت آن واژه باشکوه و اهمیت وصول به مقام انسان واقعی، آگاهی یافته‌ام.

این جملات آخرین گفتار نویسنده کتاب و آخرین امپراتور چین می‌باشد که حاصل تجربیات بیش از شش دهه زندگی در میان مردم؛ با مردم و برای مردم بوده است. فردی که رفتارهای پداگوژیک با وی (چنانچه که از محتوای نوشته‌هایش برمی‌آید) و برخورد غیر کینه‌توزانه و خردمندانه پس از خلع وی باعث گشت وی نیز به دامان اجتماع باز گردد و عنصری مفید برای جامعه باشد، عنصری خلاق، کارا، هماهنگ و سالم در جامعه. در واقع، نظام جدید امپراتور سابق را طرد نمی‌کند بلکه وی را جذب نموده و آموزش می‌دهد.

«آیسین جیورو - پویی»^۱ آخرین امپراتور چین در سال ۱۹۰۶ در پکن به دنیا

آمد. خاندان او، سلسله «چینگ»^۱ به قوم «منچو»^۲ تعلق داشت که در سرزمینهای شمال شرقی چین سکنی دارد. در آخرین سالهای فرمانروایی این سلسله بر اثر مداخلات قدرتهای بزرگ (اروپاییان، روسیه تزاری، ژاپن و آمریکا) در امور داخلی چین، اشغال بنادر مهم و پایتخت (پکن) و تحمیل قراردادهای نابرابر و حقارت بار، این کشور به صورت نیمه مستعمره درآمد و مردم آن با مصایب بسیار روبرو شدند. این رویدادها همراه با ضعف و فساد نظام امپراتوری، موجب شورشها و انقلابهای مکرر در اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم شد و بنیان سلسله چینگ را متزلزل کرد.

در چنین اوضاع و احوالی بود که «پویی» در سال ۱۹۰۸، در سن سه سالگی، بر سریرامپراتوری نشست. اما دولت او مستعجل بود و با انقلاب دموکراتیک در سال ۱۹۱۱ به رهبری دکتر «سون یات سن»، سرنگون شد.

حکومت جمهوری که پس از استعفای امپراتور خردسال، زمام امور را در اختیار گرفت، درباره او و دیگر بلند پایگان نظام امپراتوری رفتاری ملایم و رأفت آمیز اختیار کرد و به خاندان سلطنتی اجازه داد با حفظ برخی از تشریفات سابق و دریافت مقرری سالانه، در قصر سلطنتی زندگی کنند.

امپراتور سابق در سال ۱۹۳۴ به تشویق ژاپنیها که در صدد اشغال سرزمینهای شمال شرقی چین بودند، به منطقه زیر سلطه بیگانگان پناهنده شد، به شمال شرقی کشور انتقال یافت و در آنجا حکومت دست نشانده‌ای به نام «حکومت منچو» بنیاد نهاد. این دولت نیز پاینده نبود و با شکست ژاپن در جنگ جهانی دوم، زوال یافت.

نیروهای شوروی که در سال ۱۹۴۵ با پیروزی بر ژاپن، وارد مناطق شمال شرقی چین شده بودند، پویی را به اسارت درآوردند و به شهر «چیتا» و سپس «خاباروفسک» در شوروی

۱. Oing، (۱۹۱۱-۱۶۴۴ میلادی)

بردند. او به مدت پنج سال در شوروی در بازداشت به سر برد و در سال ۱۹۵۰ تحویل جمهوری خلق چین شد.

پویی در حدود ده سال در چین در زندان بود. او در این مدت براساس سیاست دولت در زمینه «آموزش، کار و اصلاح مجرمان»، پیشرفت حاصل کرد و اجازه یافت در رشته‌های مورد علاقه خود که «گیاه‌شناسی»، «داروهای سنتی چین» و «بررسی اسناد تاریخی سلسله چینگ» بود، به مطالعه پردازد.

امپراتور سابق در سال ۱۹۵۹ مورد عفو قرار گرفت، آزاد شد، زندگی جدیدی را آغاز نهاد، از سال ۱۹۶۱ در کمیسیون اسناد تاریخی در مجلس «مشورتی سیاسی مردم چین»^۱ به کار پرداخت و در سال ۱۹۶۹ بر اثر ابتلا به بیماری سرطان درگذشت.

خاطرات آخرین امپراتور چین برخلاف بسیاری از کتب مشابه، درباره سفرهای تفریحی، شکارها و زندگی روزمره نیست، بلکه بیان‌کننده اوضاع چین در آستانه انقلاب ۱۹۱۱، دسیسه‌های قدرتهای بزرگ برای مداخله در امور کشورهای ضعیف، و درس عبرتی برای مردم کشورهای در حال توسعه است.

خاطرات در عین حال، گویای وصول به این حقایق عبرت‌آور برای یک امپراتور می‌باشد که: «تلاش و مبارزه بزرگ آن است که خود را به عنوان یک فرد عادی، یعنی جزئی از اکثریت قریب به اتفاق مردم جهان بدانیم و در راه متحول ساختن خود، و خدمت به جامعه بکوشیم»، «برای اصلاح مجرم و جلوگیری از تکرار جرم باید محیط زندگی، ریشه‌های فکری و عقیدتی مجرم و عوامل پدید آورنده آنها مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد و برای اصلاح آنها تلاش شود» و «بعضی از مردم عادی، کار را مجازاتی می‌دانند که از جانب خداوند برای انسانها در نظر گرفته شده است. اکنون که مدتها سپری شده، و با تجربه‌ای که برای خودم حاصل آمده به این نتیجه رسیده‌ام که کار، امری طبیعی و نعمتی بزرگ برای متحول ساختن و پیشرفت انسانهاست».

1. China Peoples Political Consultative Conference (CPPCC)

در ترجمه کتاب از امپراتور تا شهروند - خاطرات آخرین امپراتور چین علاوه بر متن اصلی، به منابع تاریخی متعددی به زبانهای چینی و انگلیسی نیز مراجعه شده و براساس آنها، توضیحات لازم در پاورقی آمده است.

کتاب از امپراتور تا شهروند - خاطرات آخرین امپراتور چین توسط مترجم فاضل آن از زبان چینی ترجمه گردیده است. کتاب بیان تاریخ معاصر چین از اواخر قرن نوزدهم تا اواسط قرن بیستم از زبان امپراتوری است که خود هم بازیگر و هم تماشاگر وقایع و اتفاقات تاریخی است. عملکرد هر انسان در مقابل مشکلات و نحوه برخورد و برون رفت از آنها بیانگر تربیت، عقلانیت و جهان بینی اوست که قضاوت نهایی در باره این عملکرد از آن آیندگان است که قضاوتی واقع بینانه و در عین حال بی رحمانه خواهد بود.

این کتاب توسط فردی نوشته شده که در خانواده‌ای اشرافی تربیت یافته، در چهار سالگی به امپراتوری می‌رسد و در آخر به عنوان شهروندی عادی زندگی می‌کند و می‌میرد. کتاب با اینکه در حکومت مائو نوشته شده و قطعاً با محدودیت و سانسور مواجه بوده مطالب خواندنی و عبرت آموز فراوانی برای همه، اعم از شهروندان و حاکمان دارد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی